

בעזרת השם יתברך

גליון # 14 - חודש חשון תשכ"ט

אגרון עולמי לגלות את האמת על חיוב ישוב ארץ ישראל
שהיא מצות עשה מן התורה ושקולה כנגד כל מצות התורה

בירורי הלכות מכל ספרי שאלות ותשובות

הגליונות האלו מיוסדים לשבור את כח של אלו שמוציאים דיבתם רעה על ארצינו הקדושה כמו שכתוב בספר חפץ חיים בהקדמה, וז"ל: ועוד הלא ידוע הוא שנגזר עלינו גלות מפבר מעת מעשה המרגלים, כמו שכתוב בתהלים (פרק קי"ו, כ"ו-כ"ז), "וישא ידו להם להפיל אותם וגו' בגוים ולזרותם בארצות", וכמו שפרש רשארץ ישראל שם והרמב"ן בפקשת שלח, (במדבר י"ד א') וחטא המרגלים הלא היה עון לשון הרע, וכמו דאיתא בערכין (דף ט"ו.) אם כן אנו מכרחין לתקן זה החטא קדם הגאולה. וכדאיתא בתנא דבי אליהו שהלשון הרע עולה עד כנגד כסא הכבוד, ובפרט כשהוא מדבר נגד ארץ ישראל.

על ידי שנלמוד על מצות ישוב ארץ ישראל נזכה שכל בני ישראל יעלו לארצינו הקדושה כמ"ש בעובדיה (פרק א פסוק יז) ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש וירשו בית יעקב את מורשיהם. (ובספר ישעיה פרק ס פסוק כא) ועמד כלם צדיקים לעולם וירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה. ונזכה בקרוב ממש לביאת משיח צדקינו בב"א.

עוד לקטנו מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר וספרי ח"ן מגדולי האחרונים וספרי תלמידי הבעל שם טוב זצלה"ה

עיה"ק צפת תובב"א

מצות ישיבת ארץ ישראל

על פי שאלות ותשובות באלף שנים האחרונות

שו"ת מהרש"ך לרבי שלמה [ב"ר אברהם] חלק ב סימן קיט

מגדולי הפוסקים בעיר טורקיה במאה הרביעית לאלף השני, הוא היה אחד מגדולי

הרבנים המשיבים ורבני הדור פנו אליו, נפטר בשנת ע"ס"ב

שאלה ראובן שהסכים בהסכמה גמורה הוא ואשתו וכל אנשי ביתו ללכת לארץ ישראל ואחר כך חזרה בה אשתו ולא רצתה ללכת לעיר צפת תוב"ב ורבו המריבות בין האיש והאשה עד שבאו פה כתבים ואגרו' מחכמי רבני גאוני שאלוניקי שילכו האיש והאשה להתדיין בעיר שאלוניקי עד שקמו אנשים יחידים מיוחדים מהעיר הלזו ואמרו לראובן שישבע שבועה חמורה לדור עמהם בעד שנה אחרת תמימה ולא יעשה הוצאה רבה לילך לשאלוניקי עם אשתו ושהם ישיבו לחכמים כל אשר בלבבם כדי שיתרצו ויתפייסו החכמים מהם על כן הוכרח ראובן לישבע שבועה חמורה לעמוד ולדור עמהם בעד שנה א'

ונשבע על דעת רבים מאנשי אותו המעמד והנה אחר זה הענין כמה ימים באו שוללים משודדי לילה ושללוהו לראובן הנז' ונשאר ערום ומחוסר כל והנה באותה שעה ובאותו רגע שנשבע השבועה הנזכרת נדר נדר חמור וגמור שתכף השלמת השנה הנז' שילך ויעלה לארץ ישראל בלי שום אחר ועכוב ובלי שום פתח והתרה כלל והנה עתה נסתפק השואל שכיון שדעתו היה לעלות ולילך לארץ ישראל הוא דבר של מצוה ואעפ"י שנשבע אותה השבועה הוא להיות מוכרח במעשיו כנודע ותו דהוי שבועה לבטל את המצוה והשבועה לא חלה ואת"ל דחלה השבועה הא קי"ל בנדירים ובשבועות אזלין בתר הנודר ובתר הנשבע דאדם נאמן בעצמו והנה כשנשבע ראובן אות' השבוע' היתה ביתו מלאה כל טוב והיה לו יכולת בהשלמ' הזמן שנשבע לעלות לארץ ישראל אבל עכשיו ששללוהו ונשאר ערום ובחוסר כל אם יעמוד וידור עמהם זה השנה לא יוכל ראובן לקיים הנדר שנדר לעלות לארץ ישראל שאין לו אלא תנאו והספקתו והלואי ואולי שיספיק להוצאת דירתו ולכן רצה ראובן הנז' להתהלך במקום שהקב"ה מזמינו להרויח שום דבר כדי שיוכל לעלות ביתו לצפת תוב"ב לכן יורנו מורנו גאוננו גאון ישראל אם יוכל ראובן ללכת למקום שלבו חפץ להרויח שום דבר כדי לקיים נדרו ולא יהיה עובר על השבועה הנז' או דלמא לא יוכל לזוז ממקומו עד תשלום השנה הנז' ויקיים שבועתו כיון שנשבע על דעת רבים ומה' יהיה משכרתו שלמה.

תשובה דבר זה לא היה צורך לטרוח לכתוב עליו מרוב פשיטותו דודאי אין בכל טענות ראובן ממש להפטר מחיוב שבועתו שנשבע לעמוד עד תשלום השנה ולכן לא אאריך כי אם להודיע הענין בראשי פרקים כי אין צורך באורך גם כי אין הפנאי מסכים לרוב טרדותינו בעיר הזאת כנודע.

ואומר כי הנה הטענה הראשונה שכתב השואל להפטר מחיוב השבוע' יען היותו מוכרח במעשיו להשבע יר' שכונתו היא מהפטר מחמת טענה אונס ובנ"ד האונס היה שאם לא היה נשבע השבועה שנשבע ליהודים הנז' היה מוכרח לבא פה שאלוניקי עם אשתו להתדיין עמה והיה כבד בעיניו לבא פה שאלוניקי אם מחמת טורח

הדרך אם מחמת ההוצאה שהיה צריך להוציא לצורך ביאתו פה טענה זאת אין בה ממש מכמה אנפי חדא דודאי אונס זה לא חשיב אונס לפטור מחיוב עונש השבועה שכבר כתבתי בפסקי המודפסים דטענת אונס לענין שבועה לא סגי אלא באונס הגוף ועוד דאפילו את"ל שהיה זה האונס אונס כדאי להפטר מחיוב שבועה יר' דהיינו דוקא אם אותם היחידי' שנשבע להם היו מכריחים אותו ואונסים אותו לבא פה שאלוניקי וכדי להנצל מאונסיה הוכרח להשבע להם השבועה הנז' אך אמנם בנ"ד שלא אנסוהו אותם היחידיים בשום דבר אשר לסבתו הוכרח לישבע להם רק אדרבה הרויחוהו שהיה מוכרח מחמת המריבות שעברו בינו ובין אשתו היה מוכרח לבא פה שאלוניקי ולשים לדרך פעמיו להתדיין עמה והם הבטיחוהו שאם ישבע להם השבועה הנז' שהם יגמרו בעדו ולא יצטרך לטרוח ולפזר ממון פה שאלוניקי באופן שאם באנו לדקדק היטב נר' לומר דאותה ההבטחה שהבטיחוהו אשר בסבתה הוכרח להשבע היה מחזקת כח השבועה וחומריתה דחשיב קבלת טובה מה שהבטיחוהו ומנעוהו מן הטורח ופזור ממון לבלתי שים לדרך פעמיו. עוד כתב טעם אחד להפטר מחיוב השבועה הנז' משום דהוי נשבע לבטל את המצוה וכונתו היא דכיון דהסכים בדעתו ורצונו לעלות לארץ ישראל והעליה לדור שם היא מצוה שמחמת השבועה שנשבע להתעכב שם במקומו שנה א' מבטל מצות העליה לארץ ישראל. גם בזאת הטענה אין טעם וריח מכמה אנפי חדא דאפילו את"ל דהסכמת דעתו לעלות לארץ ישראל היה מצוה עליו כא' ממצות עשה שבתורה אפ"ה מכל מקו' יר' דחלה שבועתו שנשבע להתעכב שם שנה אחת דכיון שהשבועה היתה לעמוד ולדור עמהם בעד שנה א' תמימה ומחמת כן אינו רשאי ללכת לשום מקום לא לארץ ישראל ולא לשום מקום אחר ממקומות חוצה לארץ אם כן אפילו את"ל דהוי נשבע לבטל את המצוה כיון דהשבועה היתה בכולל חיילא במידי דאינו מבטל אלא בשב ואל תעשה ונלמד דבר זה מהירושלמי פ"ג דשבועות הביאו הרי"ף ז"ל פרק ערבי פסחים ז"ל שבועה שלא אוכל מצה אסור לאכול מצה בלילי הפסח שבועה שלא אוכל מצה בלילי הפסח לוקה ואוכל מצה בלילי הפסח

וטעמא דמילתא דנשבע שבועה שלא אוכל מצה סתם אסור לאכול מצה בלילי הפסח הוא משום דשבועה חלה לבטל את המצוה בשב ואל תעשה בכולל הלכך האיך שבועה מגו דחיילא אמצה דכל ימות השנה חיילא נמי אמצה בלילי הפסח ונדון דידן נמי כיון שהשבועה היתה לדור עמהם שנה אחת ואינו יכול ללכת משם לשום מקום בעולם עד תשלום השנה אם כן מגו דחיילא השבועה בשאר מקומות של חוצה לארץ חיילא נמי ארץ ישראל שלא יוכל ללכת שם.

ועוד יראה לומר דאפילו את"ל שהעליה לדור בארץ ישראל יהיה מצוה אפ"ה ודאי דאין לומר שהיא מצות עשה מן התורה דיינו שנאמר שתהיה מצוה מד"ס ואם כן לא מבעיית שחיילא השבועה באותו לשון שנשבע כיון דהוי בכולל כמו שכתבתי אלא אפילו אם היה נשבע בהדיא שבועה שלא לעלות לארץ ישראל חלה אסור לעלות לארץ ישראל שכבר כתב הרא"ש והביאו הטור יורה דעה סימן רל"ט וז"ל והנשבע על דבר מצוה דרבנן כגון שלא להדליק נר חנוכה או שלא לקרא את המגילה כתב א"א הרא"ש ז"ל שהשבועה חלה כל זה כתבתי לרווחא דמלתא דקושטא דמילתא היא דהא והא נמי ליתא רצוני לומר דעליה לדור בארץ ישראל בזמן הזה אינה מצוה לא מד"ת ולא מד"ס וכמו שכתבו התוספות פ"ב דייני גזרות וז"ל והיה אומר רבי חיים ועכשו אינו מצוה לדור בארץ ישראל כי יש כמה מצות התלויות בארץ וכמה עונשים דאין אנו יכולין להזהר בהם ולעמוד עליהם באופן דאין לספק שאין טעם לבטל את השבועה שנשבע מטעם שנשבע לבטל את המצוה.

גם הטעם שכתב ואמר וז"ל ואת"ל דחלה השבועה הא קי"ל בנדרי' ובשבועות אזלינן בתר הנודר ובתר הנשבע דאדם נאמן בעצמו והנה כשנשב' ראובן אותה השבועה היתה ביתו מלאה כל טוב והיה לו יכולת בהשלמת הזמן שנשבע לעלות ולילך לארץ ישראל אבל עכשו ששללוהו ונשאר ערום ובחסר כל אם יעמוד וידור עמהם עד מלאת השנה לא יוכל ראובן לעלות לארץ ישראל.

גם זאת הטענה אין בה ממש להפטר מחיוב השבועה דהלכה רווחת דהלכה כחכמים דפליגי עליה דרבי אליעזר דס"ל דאין פותחין בנולד.

איברא דבנולד דשכיח פותחין וכמו שכתבו התוספות בפרק אף על פי אהא דאמר רבי עקיבא לבן כלבא שבוע אדעתא דגברא רבא נדרת ז"ל וא"ת והלא אסור לפתוח בנולד וי"ל דהכא לא חשיב נולד כיון שהלך לבי רב דדרך הוא בהולך ללמוד שנעשה אדם גדול אמנם זה המאורע שאירע לראובן שבאו עליו שוללים ושללוהו הוי מלתא דלא שכיח ואם כן אין פותחין בו מהטעם שכתב הרא"ש ז"ל דטעמא דחרטה שעל ידי חרטה נעקר הנדר מעקרו ובדבר שאינו מצוי אינו נעשה נדר טעות מעיקרו כי בשביל זה לא היה מניח מלידור כי היה סבור שלא יבא לעולם באופן שכל הטענות שטען ראובן להפטר בהם מחיוב השבועה אין בהם ממש וצריך שישלים שבועתו ויעמוד עד תשלום השנה כמו שנשבע.

נאם הצעיר שלמה הכהן.